

Kulturpolitisk strategi för Tjörns kommun 2014 - 2025

– om att spegla historien, utveckla i nuet och planera för framtiden

Handläggare:

Simon Roos

Datum:

2014-03-27

Antagen:

Kommunfullmäktige 2014-06-11, KF § 113

Kultur- och fritidsnämnden 2014-03-31, KFN § 13

Tjörns själ

Att fånga en plats själ låter sig inte göras på några få rader. För Tjörns kommun har ändå just detta varit utgångspunkt för ett samhällspolitiskt utvecklingsarbete som pågått under några år. Arbetet utgår från tanken att all planering måste ha kontakt med den mark den ska arbeta med och för att göra det krävs att människor pratar mer med varandra, undersöker, känner efter och verkligen vänder på alla stenar. Sedan analyseras och värderas det material som kommer in och en verksamhetsutveckling formas. Det är ett långsiktigt arbete men det skapar mer hållbara beslut, ökar medborgarinflytandet och stärker demokratin. Samtidigt blir Tjörns kommun en än mer attraktiv plats att bo på.

Sedan 2009 har Tjörns kommun använt metoden Cultural planning i samhällsplaneringen. Kortfattat går metoden ut på att kartlägga en plats kulturella kvaliteter och koppla dessa till långsiktiga strategier. Det har passat Tjörns kommun bra att arbeta med en sådan metod. Genom dialog med medborgarna och genom att undersöka vilka kulturella resurser som kommunens fundament består av, har bilden av Tjörns själ fått klarare färger. I arbetet med översiktsplanen har tydligt framkommit att man som medborgare är allra mest stolt över havet och naturen och att man gärna visar sina besökare den kultur som finns på Tjörn. I de årliga medborgarenkäterna placeras kulturen högt på rankingen. Tjörnborna är också stolta över blandningen av natur och bebyggelse och de små samhällena. Möjligheten att lätt komma i kontakt med havet värderas högt. Det tjörnborna saknar är framför allt god kollektivtrafik, mer varierade boendeformer samt mer kvalificerade arbetstillfällen och mötesplatser.

Tjörns kommun har gott rykte regionalt och nationellt, men också internationellt. Att kommunen bland annat satsat mycket på barn- och ungdomskultur är väl känt. Nordiska Akvarellmuseet, som utsågs till Årets Museum 2010, samt Sundsby och Skulptur i Pilane lockar besökare från när och fjärran. Det är också väl känt att det på Tjörn finns många aktiva konstnärer.

Mindre känt utanför Tjörn är den rika kulturhistoria som finns i kommunen, de små samhällenas olika karaktärer och dialekter, och inte minst den spännvidd föreningslivet har. Att kultur också är näringsverksamhet eller att inlandets biotoper är unika är ytterligare saker som lyfts fram i dialoger som förts de senaste åren. Detta och mycket annat skall vi nu synliggöra och arbeta mer med de kommande tio åren.

Därför fattade kultur- och fritidsnämnden beslut inför 2013 att ta fram en kulturpolitisk strategi och handlingsplan där kulturens roll som framgångsfaktor för Tjörns tillväxt lyfts fram. Tjörns kulturpolitiska strategi 2014-2025 ska också vara en viljeinriktning för kulturlivet på Tjörn och skapa förutsättningar för att ta vara på och utveckla de kulturella resurser som finns i kommunen. Dessa frågor berör alla och ska därför hanteras kommunövergripande. Ansvaret för att driva kulturstrategiska frågor ligger hos kultur- och fritidsnämnden.

Kulturpolitiska utgångspunkter

Vision och mål 2025

Den övergripande visionen för Tjörns kommun är Tjörn ska vara en bra plats att leva och bo på. Den *kulturpolitiska* visionen är att **konst och kultur ska genomsyra hela Tjörn**.

Tjörns kommuns *kulturpolitiska mål 2025* är att

- Tjörn ska vara en av Sveriges mest attraktiva kulturkommuner
- kulturen på Tjörn ska leva året om
- kultur ska utgöra en självklar del av all kommunal planering och verksamhet.

Ett brett perspektiv på kultur

Med kultur menar vi levnadssätt. Det innefattar våra normer, livsmönster och identiteter såväl som de kulturella arv vi vill värna om. Kultur är också våra trosuppfattningar, våra drömmar och berättelser. Kulturen på en plats beskriver dess själ, med människorna som vistas där och platsens karaktär. Det är ett etnologiskt eller antropologiskt förhållningssätt.

Med kultur menar vi också de olika konstarterna, såsom dans, scenkonst, bild- och formkonst, musik, film, media, design, litteratur och hantverk. Vi menar även dess *utövare* och den *infrastruktur* som krävs för att uppleva och skapa konstnärliga aktiviteter. Det är ett konstnärligt förhållningssätt.

Strategisk samverkan

Tjörns kommuns kulturpolitiska strategi är en del av kommunens övergripande arbete med att utveckla en god livskvalitet för invånare och besökare. Strategin har tagits fram i samverkan mellan förvaltningar och nämnder, vilket har ökat förståelsen för – och insikt om – kulturella värden för Tjörns utveckling.

Tjörns kommuns kulturstrategiska arbete utgår från Cultural planning-metoden, både i det interna samarbetet mellan förvaltningarna och externt i dialog med invånare och aktörer. Arbetet ska också kommuniceras i de regionala nätverk och sammanhang som finns. Samverkan på nationellt och internationellt plan är viktigt att utveckla. Detta tydliggörs framförallt inom de samhällspolitiska och konstpolitiska dimensionerna.

En strategi för kultur

Tjörns kommuns kulturpolitiska strategi beskriver *på vilka sätt* arbetet framåt ska genomföras. Den ska också fungera som en plattform för samverkan och inspiration inom hela den kommunala organisationen, både politiskt och förvaltningsövergripande. Det innebär att kulturella aspekter, både ur ett estetiskt

och livskvalitetsperspektiv, bör beaktas inom förvaltningar och bolag vilket kan möjliggöra nya former för kommunikation och samverkan. Allt som görs bör grundas på den lokala dialogen.

Utifrån strategin tas treåriga kulturplaner fram av Kultur- och fritidsnämnden. Dessa är mer konkreta i sin karaktär och beskriver *vad* som ska göras och hur det ska utvecklas. Kulturplanerna bryts sedan årsvis ned i verksamhetsplaner som kopplas till årsbudgetar.

Konkretisering utifrån strategin sker också i olika handlingsplaner som finns eller är på väg, exempelvis Kulturmiljöprogram, Biblioteksplan, Handlingsplan för en samordnad och stärkt barn- och ungdomskultur med flera.

Det här arbetssättet ger möjligheter att formulera strategiska insatsområden och metoder, som sedan utvecklas till konkreta insatser över tid, på ett och flera år.

Tjörns kulturpolitiska strategi pekar ut riktningen för kulturpolitiken 2014-2025. Att strategin siktar mot 2025 hänger ihop med att det är den tidshorisont kommunens översiktsplan blickar mot, samt att tio år kan anses vara en rimligt överskådlig tidsrymd.

Tre dimensioner som samspelar

Tjörns kommun arbetar parallellt med tre perspektiv på kultur genom att dela in strategin i tre dimensioner:

- *Den samhällspolitiska dimensionen* tar ett grepp om hela samhället. Genom att tillsammans identifiera Tjörns själ, platser och miljöer samt ta tillvara och utveckla kulturella resurser skapas möjligheter för gränsöverskridande strategiskt utvecklingsarbete.
- *Den kulturpolitiska dimensionen* har ett tydligt medborgarperspektiv och handlar framför allt om boendes och besökares möjligheter att tillägna sig,

utveckla och skapa konst och kultur på Tjörn året om. Här finner vi föreningsliv, kulturarv, kultur för barn, unga och äldre, kulturturism, lärande med mera.

- *Den konstpolitiska dimensionen* är främst inriktad på professionell konstnärlig verksamhet, det vill säga de olika konstformernas och konstutövarnas förutsättningar och möjligheter till utveckling. Konstarterna dans, bild- och formkonst, scenkonst, musik, film och digitala media och konsthantverk ingår i det samlande begreppet ”konst”.

Samhällspolitisk dimension

Samhällsplanera med kulturella förtecken

En bra plats att bo och leva på formas bland annat genom engagerade medborgare som upplever att de har möjligheter att påverka. En samhällsplanering som grundar sig på medborgardialog och inflytande skapar också möjligheter för att fånga upp kreativa styrkor, kunskaper och idéer på Tjörn.

Kulturella resurser ska tas tillvara genom förvaltningsövergripande samarbeten utifrån Cultural planning-metoden.

Workshops, kartläggningar och dialoger med medborgare ska fortsätta användas när program och planer tas fram.

I planeringen av den fysiska miljön bör estetiska aspekter tillämpas och möjliggöras genom samverkan mellan interna och externa aktörer.

Tjörns kommun är mer än en ö

Tjörns kommun består av många öar men befinner sig också i en omvärld som gör sig alltmer påmind. Ur ett globalt perspektiv innebär det att världen är här, på alla platser på Tjörn, i allas medvetande. Kultur rör sig fritt över geografiska gränser, fångar upp människors liv och arbetar med helhetsperspektiv. Att öka samverkan regionalt, nationellt och internationellt utifrån kulturella aspekter och frågor är viktigt för Tjörns kommun.

Samverkan bör öka med regionala nätverk och aktörer, både inom Södra Bohuslän, Göteborgsregionen och Västra Götalandsregionen.

Tjörns kommun bör verka för att öka samarbeten med nationella och internationella aktörer på kulturområdet.

Tjörns kommun ska arbeta utifrån ett globalt perspektiv; solidaritet, transparens och öppenhet ska präglade arbetet med kultur- och samhällsutveckling.

Skapa bredd, inflytande och mångfald

Engagerade och delaktiga medborgare utgör grunden för en trygg och attraktiv kommun. Genom förståelse och beredskap kan den ökande mångfalden vara en styrka, där samhället byggs av de många kulturer som följer med alla människor som bor på och besöker öarna. Behovet av dialog och inflytande återkommer i de samtal som förts.

Genom en aktiv dialog med och mellan medborgare, kommunala företrädare, föreningar, organisationer och näringsliv ska kommunikation och samarbete öka.

Tjörns kommun ska sträva efter att öka tjörnbarnas inflytande på och delaktighet i de beslut som tas. Barn och ungas inflytande ska stärkas.

Tjörns kommun ska aktivt arbeta med jämställdhetsfrågor, etnisk mångfald, delaktighet och tillgänglighet för personer med olika former av funktionsnedsättningar. Utsatta barn och unga ska prioriteras.

Ta vara på det unika

Genom att ta vara på det som är unikt för Tjörn skapas förutsättningar för att bevara och utveckla Tjörns varumärke och identitet. I dialoger och workshops har unika kvaliteter lyfts fram: kulturarvet, historien, havets, landskapets och orternas olika karaktärer, konsten och kulturen samt de erfarenheter och kunskaper medborgare bär på.

Såväl det materiella som det immateriella kulturarvet, kulturhistorien och kulturmiljön ska tas tillvara och användas som kraftkälla för boende och besökare. Kulturföreningarnas roll som bärare av ett levande kulturarv ska synliggöras.

Landskapets, naturens och samhällenas särarter ska värnas och tas tillvara. Genom förbättrade möjligheter till rörelse och kommunikation inom Tjörns kommun ska avstånden minska och kunskaper öka kring platsers unika kvaliteter.

Människors kreativa kraft skapar liv och karaktär. Tjörns kommun ska profilera de konstnärliga och hantverksmässiga kvaliteter som

finns och har funnits. Den lokala kunskapen ska tas tillvara och Tjörns kommun ska aktivt verka för att stödja olika former av skapandeprocesser.

Kombinera för ökad attraktionskraft, livskvalitet och hälsa

Allt fler inser styrkan i att kombinera spets och bredd, låta ungas och äldres kunskaper mötas, skapa kopplingar mellan tradition med förnyelse och låta kultur möta nya samhällsfenomen. Tjörn har redan framgångsrikt kombinerat sport och konst. Behov av att utveckla nya kombinationer mellan matkultur, sport, hälsoarbete och konstnärliga aspekter har lyfts fram i de dialoger som förts

För en ökad livskvalitet ska Tjörns kommun aktivt arbeta med att kombinera hälsofrämjande insatser med konst och kultur.

Genom att utveckla projekt som ligger i framkant ska nya kombinationer och kontraster skapas i utbudet.

Genom att arbeta åldersintegrerat och över generationsgränser ska ny kunskap och förståelse utvecklas.

Kulturpolitisk dimension

Utveckla mötesplatser för kulturella och kreativa näringar

Behovet av att stärka befintliga mötesplatser och lokaler men också utveckla nya former av mötesplatser har framkommit i de dialoger som förts. En gemensam plats för kultur – ett kulturhus – är en uttalad önskan. Många har också efterlyst en gemensam och hållbar profil för Tjörn, där matkultur, ekologiska och närodlade produkter, hantverk och konst är viktiga delar.

Befintliga mötesplatser och lokaler ska undersökas, tas tillvara och utvecklas där olika intressen kan mötas för att skapa kulturell bredd.

Nya mötesplatser ska utvecklas som tar tillvara kulturella och kreativa möjligheter, medverkar till hållbar utveckling samt profilerar Tjörns kommun som innovativ och framåtblickande.

Kulturnäringar och kreativa näringar ska ges möjligheter till ökad kommunikation, branschutveckling och exponering av produkter och tjänster.

Arrangemang med bredd och spets under hela året

Tjörn har ett rikt utbud av arrangemang, events och festivaler. Mycket drivs av

privata initiativ och föreningslivet. Tjörns kommun arrangerar ett brett program året runt. Mera kan göras för att samordna och sprida ut arrangemang över året samt att öka samverkan.

Tjörns kommun ska utveckla kulturprogram i nära samverkan med föreningsliv, organisationer och privata aktörer. Programmen ska spänna över hela året och över hela kommunen.

Kommunens roll som arrangör ska stärkas i syfte att skapa bredd och spets i utbudet.

Arrangemang som riktar sig till den vuxna delen av befolkningen ska öka, med särskilt fokus på höst, vinter och vår.

Kultur för, av och med barn och unga

Tjörns kommun arbetar medvetet med kultur för, av och med barn och unga på fritiden och i skolan. Sedan 2008 finns ett kulturpolitiskt program för barn och unga. Utifrån programmet togs 2010 en handlingsplan för en samordnad och stärkt barn- och ungdomskultur vars vision är att erbjuda ett rikt utbud av kulturella möjligheter. Att fördjupa och förstärka detta arbete är en viktig fråga för Tjörns kommun.

Konst och kultur ska vara en given och stor del av verksamheten inom förskola och skola.

På fritiden ska barn och unga erbjudas ett varierat och rikt utbud av konst- och kultur, genom kursverksamhet, öppen verksamhet samt egna och professionella arrangemang och föreställningar.

Insatser ska göras som främjar ungas och unga vuxnas möjligheter till egna arrangemang och projekt.

Ökad livskvalitet för alla

Kultur bidrar till människors möjligheter att känna sammanhang, till kunskapsutveckling och till att förverkliga drömmar. Här spelar biblioteksverksamheten en stor roll jämte de folkbildande resurser som finns på Tjörn. Kultur på äldre dagar medverkar till ökad livskvalitet och stärker möjligheterna för Tjörn att profilera sig som en attraktiv kommun.

Föreningslivet på Tjörn är starkt och levande. De är aktiva arrangörer och står för en stor del av det kultur- och fritidsutbud som erbjuds i kommunen. Behov av att synliggöra föreningarnas verksamhet, inte minst när det gäller kulturarvsfrågor, har framkommit.

Biblioteken på Tjörn fyller en central roll och ska utgöra den naturliga platsen för kunskapsutveckling samt för fysiska och digitala möten. Skolbibliotekens roll som pedagogiskt centrum ska stärkas och bidra till elevernas måluppfyllelse.

Det kulturella och konstnärliga utbudet inom folkbildningen ska öka.

Kulturutbudet på äldreboenden ska präglas av konstnärlig bredd. Äldres kunskaper, berättelser och erfarenheter ska tas tillvara.

Föreningslivets möjligheter att nå ut till boende och besökare samt aktivt delta i samhällsplaneringen ska öka. Kulturföreningarna ska ges ökade möjligheter att samverka och profilera sina verksamheter.

Kulturturism och tillväxt

Tjörns rika kulturliv och de kulturella resurser som finns utgör en kraftkälla för att utveckla kulturturismen, inte enbart under sommarhalvåret. En viktig del av detta handlar om ökad samverkan, vilket framkommit i de dialoger som förts. Kulturturismen som tillväxtfaktor för Tjörn är av avgörande betydelse samt skapar möjligheter för ökad inflyttning såväl som för företagsetableringar på sikt.

Tjörns kommun ska medverka till en öppen och kreativ samverkan mellan kulturaktörer, i syfte att kunna erbjuda högsta möjliga kvalitet för besökare.

Kulturturismen ska vara levande under hela året och uppvisa ett utbud präglat av bredd och spets.

Kulturella resurser ska kontinuerligt undersökas och tydligare lyftas fram i informations- och marknadsföringsmaterial.

Konstpolitisk dimension

Tjörn – en konstkommun i världsklass

Tjörns kommun är mycket stark inom bild- och formkonsten. De institutioner som finns skapar grogrund för nya spetsprojekt och idéer som attraherar ny kompetens till Tjörn. En stor del av Tjörns attraktionskraft vilar på det rykte konstnärskap skapat både inom Sverige men också långt utanför landets gränser.

Tjörn ska stärka sin position som konstkommun genom att vara spetsig, modig och i framkant. Nya metoder ska prövas som utmanar och sätter konsten i fokus.

Utbildning, forskning, kunskaps- och metodutveckling på en nationell och internationell nivå samt samarbeten med konstnärliga högskoleutbildningar ska utvecklas.

Ett internationellt strategiskt arbete med konst bör prioriteras.

Låt konsten få ta plats!

Samhällen präglade av ett rikt konstliv utgör en viktig faktor för ökad livskvalitet. Konst bryter upp och utmanar men skapar också mening och sammanhang. Satsningar på samtidskonst och dans har varit framgångsrika på Tjörn. Musiklivet är rikt och har stor potential. Intresset för filmskapande ökar. Möten mellan professionella konstutövare och unga har visat sig fruktbart. Tjörn kommun ska fortsätta i denna riktning för att skapa bredd och spets i utbudet.

Fler konstformer behöver stärkas och utvecklas på Tjörn för att skapa ett attraktivt utbud av olika konstnärliga metoder och uttryck.

Utvecklingen av offentliga miljöer och platser bör präglas av ett konstnärligt spetsigt innehåll i dialog med professionella aktörer.

I verksamhetsplanering bör konstnärliga aspekter vägas in.

Barn och unga ska ges möjligheter att ta del av och själva skapa konst. Unga vuxna bör prioriteras där fler mötesplatser behövs för konstnärligt skapande.

Konstnärer – en viktig tillgång för Tjörn

Konstnärer inom alla konstområden, bosatta eller tillfälligt boende på Tjörn, är en tillgång för hela kommunen. Deras verksamhet utgör en kärna inom kommunens kultur- och samhällspolitik. Att uppmärksamma konstnärernas situation, roll och möjligheter är en strategisk fråga för Tjörn.

Konstnärer ska ges ökade möjligheter att exponera sina arbeten i offentliga sammanhang samt i marknadsföring av kommunen.

Tjörns kommun ska medverka till möjligheter för konstnärer att samarbeta med andra näringar, organisationer och institutioner.

Bilagor och referenser

Workshops, dialoger och samarbeten

- Erfarenheter från workshops och dialoger i samband med Cultural planningarbete 2009-2010 samt översiktsplanearbete 2010- 2012
- Tankesmedjor, tre tillfällen med kommunala tjänstemän, våren 2013
- Samarbetsavtal Kultur i Väst, våren 2013
- Workshop med kulturföreningar, hösten 2013
- Workshop med kultur- och fritidsnämnden, hösten 2013
- Workshop med kulturaktörer och kreativa näringar, hösten 2013
- Samtal med enskilda aktörer och tjänstemän, hösten 2013
- Webbenkät Tyck till om kulturen på Tjörn, hösten 2013
- Utställning och medborgarnas idéer kring kultur på biblioteket i Skärhamn, hösten 2013

Relaterade dokument

Nationella kulturpolitiska mål

Västra Götalandsregionens kulturstrategi och kulturplan

Att fånga platsens själ, SKL (Sveriges kommuner och landsting)

Cultural planning på Tjörn, utredning av HDK

Att vaska guld på Tjörn, MB Kulturpartner

Översiktsplan och Medborgarnas strategier

Handlingsplan för en samordnad och stärkt barn- och ungdomskultur på Tjörn

Barn- och ungdomsplan

Strategi för en hållbar natur- och kulturturism

Plan för en hållbar natur- och kulturturism

Natur- och kulturguide

Biblioteksplan

Handlingsplan för konst i offentlig miljö

Näringslivsprogram